Arriba a Tarragona el Congrés Internacional Dolia ex Hispania. Els dolia a les províncies d'Hispània en època romana

El Congrés Internacional *Dolia ex Hispania* reunirà aquesta setmana a Tarragona un centenar d'especialistes d'Espanya, França, Portugal, Alemanya, Itàlia, Romania i Marroc.

La trobada té per objectiu dedicar als *dolia* hispànics una primera síntesi, en el marc de cadascuna de les seves províncies romanes (*Tarraconensis*, *Lusitania*, *Baetica*), i recopilar així una informació que fins al moment es trobava dispersa o era inèdita. La reunió permetrà també **integrar els resultats de la investigació arqueològica recent**.

El Congrés Internacional *Dolia ex Hispania* vol oferir al món de la recerca un balanç que promogui estudis posteriors i creï un espai de discussió i col·laboració entre especialistes.

L'equip de recerca en Alimentació, economia i comerç al món antic (Aecma) de l'ICAC organitza aquest esdeveniment, en el marc del projecte de recerca *Figlinae Hispanae* (FIGHISP). Catálogo en red de las alfarerías hispanorromanas y estudio de la comercialización de sus productos (PGC2018-099843-B-I00, MCIU/AEI/FEDER, UE).

El volum de propostes rebudes i la bona valoració que en va fer el Comitè Científic del congrés ha superat les expectatives inicials del Comitè Organitzador, que ha decidit celebrar el congrés en tres dies (en comptes dels dos previstos en un primer moment).

El programa del Congrés Internacional *Dolia ex Hispania*. Els *dolia* a les províncies

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

d'*Hispània* en època romana inclou prop de **40 comunicacions**, amb la participació d'un centenar d'**investigadors i investigadores de 43 universitats, centres de recerca i entitats** d'Espanya, França, Portugal, Alemanya, Itàlia, Romania i Marroc.

Programa

⇒ Les sessions presencials del congrés es celebraran a la seu dels Serveis Territorials de Cultura a Tarragona.

⇒ L'aforament per assistir presencialment està complet però **es podran seguir les sessions en línia, en aquest enllaç**.

INSTITUT CATALÀ D'ARQUEOLOGIA CLÀSSICA

CONGRÉS INTERNACIONAL
DOLIA EX HISPANIA

TARRAGONA

7, 8 i 9 de setembre, 2022

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

L'ICAC editarà una publicació, a la col·lecció TRAMA, amb una selecció de les ponències i comunicacions presentades, després de passar un procés de revisió per parells.

Inauguraran l'acte el director de l'ICAC, Josep Maria Palet, i l'investigador de l'ICAC Ramon Járrega, organitzador del congrés, el mateix dimecres, 7 de setembre, a les 9 h.

Tot seguit, el congrés començarà amb la **conferència inaugural a càrrec de la Dra. Charlotte Carrato (Mosaïques Archéologie)**, a les 9:30 h.

De les 10 h i fins les 18 h es succeiran tretze comunicacions, corresponents a la secció de la **província *Tarraconensis*** i que començaran amb una ponència de Joaquim Tremoleda (MAC Empúries) i Maria Rueda (ICAC) titulada «*Dolia ex Tarraconensi*».

Totes les sessions es podran seguir en línia (Teams), en aquest enllaç.

Programa

El dijous 8 de setembre dedicarà part del matí també a la província *Tarraconensis*, amb set comunicacions. La tarda es dedicarà a la **província *Lusitania***, amb nou comunicacions que començaran amb la ponència «*Dolia ex Lusitania*» (12:20 h), a càrrec de José Carlos Quaresma (Universitat de Lisboa), Pedro Pereira (Universitat de Porto) i Sonia Bombico (Universitat d'Évora).

El divendres 9 de setembre serà el torn de la **província *Betica*** que, amb quatre comunicacions, començarà a les 9 h amb la ponència «*Dolia ex Baetica*», a càrrec de Dario Bernal (Universitat de Cádiz), Enrique García i Iván González (Universitat de Sevilla), i

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Oriane Bourgeon (ICAC).

El mateix divendres, a partir de les 11 h hi haurà una última secció, anomenada **secció vària**, en què hi tindran cabuda sis comunicacions sobre els *dolia* amb temàtiques no circumscrites a un territori o província romana concreta. Després del debat, el congrés cloncluirà amb una **conferència de clausura a càrrec de la Dra. Yolanda Peña (UNED)**, a les 13:20 h.

Totes les sessions es podran seguir en línia (Teams), en aquest enllaç.

Programa

> La #HispaniaTarraconense fou una gran regió productora de vi, tal com testimonia la troballa d'un gran nombre de cellae vinariae a l'actual Catalunya, zona de Llevant i Navarra.
> En parlarem amb @mruedapr al congrés #doliaexhispania
> #dolia conservats al soterrani del #MUHBA pic.twitter.com/jJu3QbBAEA
>
> — ICAC, Institut Català d'Arqueologia Clàssica (@ICAC_cat) August 24, 2022

Els *dolia* a les províncies d'*Hispània* en època romana

Vers les noves exigències d'un Imperi romà en expansió, des del segle I dC, es produí una transferència progressiva de la producció entre Itàlia i les seves províncies. En aquest context, **la península Ibèrica i el sud de la Gàl·lia ocuparen un lloc primordial en l'abastiment del centre imperial, fins ben entrat el segle III**. Més enllà de la fertilitat de les seves terres i d'un clima favorable per als cultius mediterranis, aquestes províncies,

dotades d'extenses franges litorals i de vies fluvials navegables, oferien noves oportunitats comercials per a cobrir les necessitats de la resta de l'imperi, establint així produccions a gran escala, entre les quals el vi i l'oli constituïen els productes més emblemàtics.

> Un #dolium era un recipient de grans mides usat en època romana per a emmagatzemar productes alimentaris. A l'actual Catalunya es testimonia sobretot en cellers, per ajudar en la vinificació i emmagatzematge del vi.#DoliaexHispania #Arqueoparaules #Aecmahttps://t.co/OIVDJLWoOO pic.twitter.com/KzeRLkPqlJ
>
> — ICAC, Institut Català d'Arqueologia Clàssica (@ICAC_cat) July 7, 2022

Els cultius desenvolupats en el sí d'aquests territoris, gestionats en part per colons procedents de la península Itàlica, es beneficiaren de les capacitats i de les tècniques que introduïren. **Entre les noves eines de producció implementades, el *dolium* ocupà un lloc de primer ordre dintre els processos de vinificació i de decantació de l'oli**, així com per a l'emmagatzematge de productes alimentaris en general. Malgrat aquest recipient en època romana tingué altres funcions secundàries, la seva funció principal és indissociable de les activitats vitícoles i oleiques esmentades.

> Els #dolia eren molt difícils i costosos de fabricar, per aquest motiu tenien una vida útil molt llarga. De fet, en cas de trencar-se es reparaven amb grans grapes de plom.#doliaexhispania
> Detalls de les grapes d'un #dolium conservat al @MNATTGN.@mruedapr #Aecma pic.twitter.com/8ZpqOZs5mH

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

— ICAC, Institut Català d’Arqueologia Clàssica (@ICAC_cat) August 5, 2022

Les sessions presencials del congrés es celebraran a la seu dels Serveis Territorials de Cultura a Tarragona. L’aforament per assistir presencialment està complet però **es podran seguir les sessions en línia, en aquest enllaç**.

Programa:

ICAC
Institut Català d'Arqueologia Clàssica

Congrés Internacional
Dolia ex Hispania

Congrés Internacional

Els *dolia* a les províncies d'*Hispania* en època romana. Estat de la qüestió i perspectives

7, 8 i 9 de setembre de 2022
Tarragona

Programa

Dimecres, 7 de setembre

9:00 h. Inauguració oficial. *Josep Maria Palet (director de l'ICAC) i Ramon Járrega (ICAC)*

9:30 h. Conferència inaugural. *Charlotte Carrato (Mosaïques Archéologie)*

Secció 1. Província Tarraconensis

10:00 h. Ponència. «*Dolia ex Tarraconensi*». *Joaquim Tremoleda (MAC Empúries) i Maria Rueda (ICAC)*

10:30 h. «Algunos aspectos socioeconómicos acerca del uso del *dolium*». *Mateo González Vázquez (Universitat de Treveris)*

10:50 h. «La *cella vinaria* de la vil·la romana dels Pompeu Saturió, Besalú. Aspectes tècnics». *Joan Frigola (investigador independent); Pere Castanyer i Joaquim Tremoleda (MAC Empúries)*

11:10 h. Pausa-cafè

11:50 h. «Història d'un *dolium* a la *insula* 30 de la ciutat romana d'Empúries». *Marta Santos, Joaquim Tremoleda i Pere Castanyer (MAC Empúries)*

12:10 h. «Les reformes Baix imperials de la vil·la romana del Pla de l'Horta: del luxe a la practicalitat». *Ana Costa, Lluís Palahí i David Vivó (Universitat de Girona)*

12:30 h. «Un espai de treball amb dolia a la vil·la republicana del Collet (Calonge-St. Antoni)». *Marc Bouzas, Josep Burch, Marc Prat, Josep Maria Nolla, Lluís Palahí i David Vivó (Universitat de Girona)*

12:50 h. «*Dolia* i espais de magatzem a la comarca del Maresme». *Marta Prevosti (IEC/ICAC), Ramon Coll (Museu Romà) i Joan Francesc Clariana (Centre d'Estudis d'Arqueologia i Història de Mataró)*

13:10 h. Debat

13:30 a 15.30 h. Pausa-dinar

GOBIERNO DE ESPAÑA · MINISTERIO DE CIENCIA, INNOVACIÓN Y UNIVERSIDADES · FEDER Fondo Europeo de Desarrollo Regional · UNIÓN EUROPEA "Una manera de hacer Europa"

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

15:30 h. «Els *dolia* de la vil·la del Pont del Treball Digne». *Daniel Alcubierre (Museu d'Història de Barcelona), Jordi Ardiaca (arqueòleg), Pere Lluís Artigues (investigador independent) i Antoni Rigo (Universitat de Barcelona)*

15:50 h. «Els *dolia* de la vil·la de Can Cabassa (Sant Cugat del Vallés). Ús i reutilització». *Pere Lluís Artigues (investigador independent) i Antoni Rigo (Universitat de Barcelona)*

16:10 h. «Les *cellae vinariae* de les vil·les romanes de la Burguera (Salou) i dels Castellets (La Canonja)». *Josep Francesc Roig (ICAC) i Rubén Ramírez (Virtual 3DR)*

16:30 h. «Experimentando con el *dolium* romano: desde los contenedores arqueológicos originales a la formalización de réplicas reales». *Antoni Martín (UB-CEIPAC/Generalitat de Catalunya), Bruno Parés i Josep Matés (artista i terrissaire)*

16:50 h. «*Dolia* en coves de l'àmbit ibèric peninsular. Unes reflexions». *Ramon Coll (Museu Romà) i Magí Miret (Generalitat de Catalunya)*

17:10 h. «Los llamados *dolia* tardoantiguos: una aproximación desde *Tarraco(na)* (s. V – VIII d. C.)». *Francesc Rodríguez (UB/ICAC) i Josep Maria Macias (ICAC)*

17:30 h. Debat

Dijous, 8 de setembre

9:00 h. «*Dolia y otros grandes recipientes producidos en la alfarería edetana de Rascanya (Llíria)*». *Esperança Huguet (Universitat de València) i Francisco J. Perua Barceló*

9:20 h. «Aproximación a los *dolia* de Ercávica (Cañaveruelas, Cuenca). Un primer estado de la cuestión». *María Ángeles Pascual Sánchez (Universitat de Castilla la Mancha)*

9:40 h. «Tinajas para la elaboración de vino del *torcularium* de Baños de El Peral (Valdepeñas, Ciudad Real)». *Tomás Torres, Miguel Ángel Hervás, Diego Lucendo, Luis Alejandro García i Manuel Melero (Barka Arqueólogos SL); Julián Vélez (Ajuntament de Valdepeñas); Domingo Fernández i Yolanda Peña (UNED)*

10:00 h. «*Dolia* tardorromanos en *Toletum*. Algunos ejemplares de Cuesta de los Portugueses». *Rafael Caballero i Elena I. Sánchez (Novas Arqueología)*

10:20 h. «Recipientes de almacenaje procedentes del *territorium* de *Carthago Nova*. La comarca del Campo de Cartagena». *Antonio Javier Murcia (Museo Teatro Romano de Cartagena)*

10:40 h. «La *cella olearia* del yacimiento de la Fuente de la Teja y su *instrumentum fundi* (Caravaca de la Cruz, Murcia): *Dolia* y *vasa olearia*». *Antonio Javier Murcia (Museo Teatro Romano de Cartagena) i Francisco Brotons (Museo Arqueológico de La Soledad)*

11:00 h. Pausa-cafè

GOBIERNO DE ESPAÑA
MINISTERIO DE CIENCIA, INNOVACIÓN Y UNIVERSIDADES
FEDER Fondo Europeo de Desarrollo Regional
UNIÓN EUROPEA
"Una manera de hacer Europa"

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

11:40 h. «Los *dolia* procedentes del *castellum* Archivel y la *turris* de Barranda (Caravaca de la Cruz, Murcia)». *Francisco Brotons (Museo Arqueológico de La Soledad), Antonio Javier Murcia (Museo Teatro Romano de Cartagena)*

12:00 h. Debat

SECCIÓ 2. PROVÍNCIA *LUSITANIA*

12:20 h. Ponència. «*Dolia ex Lusitania*». ». *José Carlos Quaresma (Universitat de Lisboa), Pedro Pereira (Universitat de Porto) i Sonia Bombico (Universitat d'Évora)*

12:50 h. «Recipientes de almacenaje vinícola de época altoimperial en el Alto Douro portugués: El caso del Alto da Fonte do Milho (peso da Régua, Portugal). Tipologías, contextos de utilización y marco regional». *Javier Larrazabal (Universitat de Minho)*

13:10 h. «*Dolia ex Durius flumen* – os *dolia* nas margens do Douro». *Pedro Pereira i Tony Silvino (CITCEM, Universitat de Porto)*

13:30 a 15.30 h. Pausa-dinar

15:30 h. «A Encosta do Patarinho (Santa Comba Dão, Viseu): O estudo dos dolia como ferramenta para compreender a funcionalidade do sítio». *Pedro Matos, Helena Catarino i Ricardo Jorge Costeira (Universitat de Coimbra)*

15:50 h. «Os *dolia* de villa Cardilio (Torres Novas, Portugal): uma primeira abordagem à sua integração na economía da villa». *Víctor Filipe, Catarina Viegas i Carlos Fabião (Universitat de Lisboa); Romão Ramos (Municipi de Torres Novas)*

16:10 h. «*Dolia* da villa romana da Horta da Torre e do sitio arqueológico de São Pedro (Cabeço de Vide, Fronteira, Alentejo)». *André Carneiro, César Oliveira i Sónia Bombico (Universitat de Évora); Pedro Pereira (Universitat do Porto) i José Quaresma (Universitat Nova de Lisboa)*

16:30 h. «Os *dolia* da *villa* romana da Tourega (Évora): datos preliminares do seu estudo tipológico e petrográfico». *Inês Vaz (Universitat de Coimbra) i Catarina Viegas (Universitat de Lisboa)*

16:50 h. «*La capacidad de almacenamiento de una villa exitosa en Lusitania: el modelo catónico en Milreu (Estói, Algarve)*». *Felix Teichner (Universitat de Marburgo) i José Carlos Quaresma (Universitat Nova de Lisboa)*

17:10 h. «Importação e produção regional de *dolia* na faixa costeira da Lusitânia meridional: o caso de Loulé Valho». *Catarina Viegas i Rui Roberto de Almeida (Universitat de Lisboa)*

17:30 h. Debat

GOBIERNO DE ESPAÑA · MINISTERIO DE CIENCIA, INNOVACIÓN Y UNIVERSIDADES · FEDER Fondo Europeo de Desarrollo Regional · UNIÓN EUROPEA "Una manera de hacer Europa"

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

ICAC
Institut Català d'Arqueologia Clàssica

Congrés Internacional
Dolia ex Hispania

Divendres, 9 de setembre

SECCIÓ 3. PROVÍNCIA *BAETICA*

9:00 h. Ponència. «*Dolia ex Baetica*». *Dario Bernal (Universitat de Cádiz); Enrique García i Iván González (Universitat de Sevilla); Oriane Bourgeon (ICAC)*

9:40 h. «Los *dolia* en el interior del sureste peninsular: análisis y distribución». *David Martínez Chico (Universitat de València) i Rubén Fernández Tristante (ArqueoSur)*

10:00 h. «*Dolia* en los territorios mineros de la vertiente norte de Sierra Morena: materiales y contextos». *Mar Zarzalejos (UNED) i Maria Rosa Pina (ICAC)*

10:20 h. «Análisis productivo, tipológico y arqueométrico de la producción de *dolia* del alfar de Cartuja (Granada)». *Macarena Bustamante-Álvarez i Elena H. Sánchez (Universitat de Granada)*

10:40 h. Pausa-cafè

SECCIÓ 4. VÀRIA

11:00 h. «Les dolia et le vin oxydé». *Stephane Mauné (CNRS UMR5140)*

11:20 h. «Ogei (20): Una possible marca lèxica de capacitat ibèrica expressada en àmfores, sobre un dolium de Ruscino (Perpinyà)». *Joan Ferrer (Grup LITTERA / Universitat de Barcelona)*

11:40 h. «Tipología y usos de las dolia en las fronteras del Imperio: el ejemplo del yacimiento de Rirha (Marruecos)». *Nadia El-Bahri (INSAP); Charlotte Carrato (Mosaïques Archéologie); Mohamed Kbiri Alaoui (INSAP); Hicham Hassini (Conservation de Lixus); Elsa Rocca (Universitat de Montpeller)*

12:00 h. «I dolia della villa di Santa Maria di Villasimius: un nuovo contesto produttivo dalla Sardegna romana». *Alessia Anedda i Marco Giuman (Universitat de Cagliari); Dario D'Orlando (investigador autònom)*

12:20 h. «I dolia della villa tardoantica di Aiano – Torraccia di Chiusi (San Gimignano, Siena)». *Marco Cavalieri, Anthony Peeters i Sarah Vyverman (Universitat Catòlica de Louvain); Sara Lenzi i Gloriana Pace (col·laboradores externes de la Universitat Catòlica de Louvain); Luca Polidoro (Universitat Catòlica del Sacro Cuore)*

12:40 h. «Domestic storage in a Late Roman insula from Histria (Constanța, Romania)». *Bianca Elena Grigoras i Georgiana Dinu (National Heritage Institute, Bucharest); Valentin Bottez (Universitat de Bucarest)*

13:00 h. Debat

13:20 h. Conferència de clausura. Yolanda Peña (UNED)

13:40 h. Pica-pica amb degustació de vi de la bodega MYDOLIA

GOBIERNO DE ESPAÑA · MINISTERIO DE CIENCIA, INNOVACIÓN Y UNIVERSIDADES · FEDER Fondo Europeo de Desarrollo Regional · UNIÓN EUROPEA "Una manera de hacer Europa"

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Amb el finançament de:

Amb la col·laboració de:

